

O'ZBEKISTONDAGI TARIXIY OBIDALAR VA MADANIY TURIZM.

G'ulomov Aliakbar Akmal o'g'li.

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Turizim fakulteti TOUP 502 gurux talabasi

Annotatsiya.

O'zbekiston tarixiy obidalar xazinasi bo'lib, u mamlakatning boy merosi va me'moriy mahoratini namoyish etadi. Samarqandning ramziy Registon maydonidan tortib, qadimiy devor bilan o'ralgan Xiva shahri va muhtasham Buxoro Arkigacha bo'lgan bu maskanlar xalq o'tmishi va u yerda bir paytlar gullab-yashnagan xilma-xil sivilizatsiyalarga jozibali ko'rinish beradi. O'zbekistonga tashrif buyurgan madaniy sayyohlar maftunkor Shoxi-Zinda nekropolini, mahobatli Gur-e-Amir maqbarasini va mamlakatning yorqin tarixi va o'zgarmas madaniy merosini aks ettiruvchi boshqa tarixiy obidalarni tomosha qilishlari mumkin. Bu yodgorliklar nafaqat O'zbekistonning o'tmishdagi shon-shuhratini eslatibgina qolmay, balki tashrif buyuruvchilarga mintaqa tarixini jonlantiradigan tajriba taqdim etadi. Ushbu maqolada O'zbekistondagi tarixiy obidalar va madaniy turizmni haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: obidalar, me'morchilik, muzeylar, yodgorliklar, turizm, sayyohlik agentliklari.

Аннотация.

Узбекистан – сокровищница исторических памятников, демонстрирующих богатое наследие и архитектурное мастерство страны. От знаменитой самаркандской площади Регистан до древнего города-крепости Хивы и великолепной Бухарской арки — эти места предлагают захватывающий взгляд на прошлое страны и разнообразные цивилизации, которые когда-то процветали там. Туристы, посещающие Узбекистан, могут посетить очаровательный некрополь Шахи-Зинда, величественный мавзолей Гур-э-Амир и другие исторические памятники, отражающие яркую историю страны и непреходящее культурное наследие. Эти памятники являются не только напоминанием о былой славе Узбекистана, но и дают посетителям возможность возродить историю региона. В этой статье представлена информация об исторических памятниках и культурном туризме в Узбекистане.

Ключевые слова: памятники, архитектура, музеи, памятники архитектуры, туризм, турфирмы.

Abstract.

Uzbekistan is a treasure trove of historical monuments that demonstrate the country's rich heritage and architectural skills. From Samarkand's iconic Registan Square to the ancient walled city of Khiva and the magnificent Bukhara Arch, these sites offer a fascinating glimpse into the nation's past and the diverse civilizations that once flourished there. Cultural tourists visiting Uzbekistan can visit the fascinating Shahi-Zinda necropolis, the majestic Gur-e-Amir mausoleum and other historical monuments that reflect the country's bright history and enduring cultural heritage. These monuments are not only reminders of Uzbekistan's past glory, but also provide visitors with a reviving experience of the region's history. This article provides information on historical monuments and cultural tourism in Uzbekistan.

Key words: monuments, architecture, museums, monuments, tourism, travel agencies..

KIRISH

Tarix va madaniyatga boy mamlakat O'zbekiston xalqning boy merosi va me'moriy mahoratini namoyish etuvchi ko'plab ajoyib tarixiy obidalariga ega. Afsonaviy Ipak yo'li bo'yidagi qadimiy shaharlardan tortib, muhtasham masjid va maqbaralargacha bo'lgan O'zbekistonning tarixiy maskanlari mamlakat o'tmishi va madaniyatlar chorrahasida bir paytlar gullab-yashnagan xilma-xil sivilizatsiyalarga jozibali ko'rinish beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

O'zbekiston tarixiy merosining markazida YuNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan va, aytish mumkinki, Markaziy Osiyoning eng diqqatga sazovor joylaridan biri bo'lgan Samarqand shahridagi Registon maydoni joylashgan. Temuriylar sulolasi davridagi Registon maydoni murakkab koshinlar va ko'k gumbazlar bilan bezatilgan uchta muhtasham madrasa bilan o'ralgan. Ushbu maydonning hayratlanarli go'zalligi, ajoyib me'moriy tafsilotlari va tarixiy ahamiyati bilan butun dunyodan tashrif buyuruvchilarni uning abadiy ulug'vorligidan hayratga soladi. Qadimgi devor bilan o'ralgan Xiva shahriga sayohat qilgan sayyohlar, ularni Ipak yo'li davriga olib boradigan, yaxshi saqlangan tarixiy shaharning maftunkor Itchan qal'asiga duch kelishadi. Baland devorlar bilan o'ralgan Itchan Qal'ada me'moriy durdonalar xazinasi, jumladan, Kunya-Ark qal'asi, Juma masjidi va Tosh-Hauli saroyi Xivaning gullab-yashnagan savdo markazi va madaniyat markazi sifatida o'tmishdagi ulug'vorligini aks ettiradi. Janubda, Buxoro shahrida bir paytlar bu qadimiy shahar hukmdorlari joylashgan ulkan qal'a bo'lgan muazzam Buxoro Arki joylashgan.[1]

Qalin devorlari va baland qal'alari bilan Ark ko'p asrlik siyosiy fitna va harbiy qudratdan guvohlik berib, Buxoroning mintaqa tarixidagi strategik ahamiyatini eslatib turadi. Samarqand shahridagi Shoxi-Zinda maqbarasi o'zining hayratlanarli

go'zalligi va ma'naviy ahamiyati bilan tashrif buyuruvchilarni o'ziga rom etadi. Moviy koshinli fasadlar bilan bezatilgan bu maftunkor maqbara va qabrlar majmuasi o'rta asrlar Samarqandining badiiy va madaniy jo'shqinligini aks ettirib, tashrif buyuruvchilarni uning muqaddas hududlarini o'rganishga va uning muqaddas devorlari orasiga qo'yilganlar haqidagi hikoyalarni ochishga chorlaydi. Nihoyat, Samarqanddagi Gur-e-Amir maqbarasi afsonaviy bosqinchi va temuriylar sulolasining asoschisi Temur (Temurlan) merosidan dalolat beradi. Ko'tarilgan gumbazi va bezakli ichki ko'rinishiga ega bo'lgan bu mahobatli maqbara Temur xotirasini ulug'lab, Temuriylar davrining badiiy yorqinligini namoyish etadi, o'zining azaliy nafisligi va tarixiy ahamiyati bilan tashrif buyuruvchilarni maftun etadi.[2]

Madaniy turizm sohasini o'rganish va rivojlantirishga bo'lgan ehtiyoj inson uchun madaniy-ma'rifiy faoliyatning muhim rolini tushunish, tarix, din, an'analar, turmush tarzi va uslubining o'ziga xos xususiyatlarini, umuman, boshqa xalqlarning madaniyatini bilish uchun insonning madaniy ehtiyojlarini ro'yobga chiqarish uchun shart – sharoitlar yaratish zarurligini e'tirof etishga asoslanganligini bilamiz. Inson hayotining bu tomonlarini yanada yaxshiroq tushunish madaniy turizm tufayli madaniyat egalari bilan bevosita muloqot qilish natijasida shakllanib boradi. Turizm dunyo tamaddumining bosh gultoji bo'lib, hozirgi kunda sayohat insoniyat maqsadlarining asosini tashkil qilib kelmoqda. Ayniqsa, milliy turizmning rivojlantirish istiqbollari, O'zbekistonda turizm industriyasining jahon bozoridagi mavqeini oshirishga ko'maklashmoqda. Fikrimizning isboti sifatida bugungi kunda turizm sohasida katta yutuqlarga erishilayotganligi, tez sur'atlar bilan o'sib borayotganligi, yangidan – yangi mehmonxonalarining barpo etilayotgani, ishchi o'rinlari sonining ko'payishi, malakali mutaxassislarining ortib borishi, turistlar oqimining yildan – yilga ko'payayotganligini ta'kidlab o'tishimiz joizdir.[3]

Albatta O'zbekistonning qulay iqlim sharoitlari va o'ziga xos landshaftini inobatga olganda sport va ekologik turizmning rivojlanishi uchun barcha asoslar mavjud. Shunday qilib, madaniy turizm sayyohlik turizmning bir shakli bo'lib, uning maqsadi tashrif buyuradigan joyning madaniyati va madaniy muhitini, shu jumladan landshaftni, aholining an'analari va ularning turmush tarzi, badiiy madaniyat va san'atni, mahalliy aholining bo'sh vaqtlarini o'tkazishning turli shakllarini tanishishdan iboratdir. Madaniy turizm madaniy tadbirlarni, muzeylar, madaniy meros ob'ektlarini, mahalliy aholi bilan aloqalarni yaxshilashni, xalqning turmush sharoitini, amaliy san'atini ko'rish mumkin. Shu munosabat bilan, har qanday inson uchun, madaniy turizm – bu madaniyatning muayyan ob'ekti bilan tanishish, shuningdek, uning sharhini tushunish, atrof-muhit orqali yangi ma'nolarni o'rganish, kontekstni baholash (joyning atmosferasini his qilish), boshqacha aytganda, joy va uning aholisining nomoddiy madaniyatini bilishdan iboratdir.[5]

Shunday qilib, mahalliy aholi va sayyohlar manfaatlari o'rtasida murosaga erishish madaniy turizm sohasidagi strategik vazifalardan biridir. Bunday sharoitda shaharni rivojlantirish uchun madaniy turizmning asosiy iqtisodiy maqsadi ish o'rinlarini yaratish va madaniyat tashkilotlari foydasiga turizmdan iqtisodiy imtiyozlarni taqsimlash mexanizmini ishlab chiqish, shahar rejalashtirishga qaratilgan chora –tadbirlarga kelsak, birinchi navbatda, yangi hududlarni rivojlantirish orqali sayyohlik oqimlarini boshqarishdir. Shunday qilib, madaniy turizmni rivojlantirish strategiyasi ajralmas element sifatida qaralishi kerak. Yuqorida aytib o'tganimizdek, mahalliy aholining madaniy tovarlarbharid qilishdagi faolligi, shu jumladan sayyohlik faoliyati bilan bog'liq bo'lgan faoliyat darajasi urning sayyohlik jozibadorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Madaniy turizm sohasida samarali boshqaruv nafaqat sayyohlar orasida, balki mahalliy aholi orasida ham madaniy tovarlar haridini oshirishga yordam beradi.[4]

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning tarixiy obidalari mamlakatning boy o'tmishi va boqiy madaniy merosining jonli guvohi bo'lib turibdi. Registon maydonining ulug'vorligidan tortib, Shohi-Zindaning ma'naviy muqaddasligi va Buxoro Arkining jangovar merosigacha bo'lgan ushbu tarixiy maskanlar sayohatchilarni O'zbekistonni shakllantirgan va o'chmas iz qoldirgan xilma-xil tsivilizatsiyalarni o'rganishga, vaqt bo'ylab sayohatga chiqishga chorlaydi. uning landshaftida. Bu ulug'vor obidalarni ziyorat qilish O'zbekiston tarixiy boyliklarining go'zalligi va ahamiyatini yanada chuqurroq anglashga xizmat qiladigan, nafaqat ongni boyitibgina qolmay, balki qalbni to'g'rilaydigan chuqur tajribadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]
2. Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.:Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]
3. Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]
4. Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]
5. Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]